

WIELKIE
PYTANIA

GRZEGORZ
SZYMANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania filozofii zakres rozszerzony dla szkoły ponadpodstawowej (LO, Technikum)

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – prof. Radosław Cezary Gwizdon
dr Jan Łukasiuk
Katarzyna Szczepkowska-Szcześniak
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Czy człowiek bez włosów kłamie, że jest łysy? Czyli jak poradzić sobie z paradoksami megarejskimi.

Klasa / czas trwania lekcji:

klasa I, czas 2 x 45 min

Cele:

Po lekcji uczeń:

1. Wyjaśnia, na czym polega niezrozumiałość pozornie prostych słów;
2. Opisuje sytuację, w której doszło do nieporozumienia słownego;
3. Przedstawia co najmniej jeden paradoks logiczny i poddaje go analizie (materiał wykraczający, dla uczniów o szczególnych zdolnościach).

Pytania kluczowe:

Jaki jest wpływ niejasności językowych na rozumienie wypowiedzi? Jak to ma znaczenie dla logiki i filozofii?

Metody/Techniki/Formy pracy

Wykorzystanie teatrzyku Kamishibai, narzędzia dydaktyki cyfrowej (jeśli dostępne), zastosowanie oceniania kształtującego (OK). W sytuacji uczniów z SPE istotne jest właściwe przydzielenie ról, zależnie od dysfunkcji.

Środki dydaktyczne:

- teatrzyk Kamishibai i wydrukowane postacie ludzi, mieszczące się w okienku teatrzyku (4 razy po 6 sylwetek); karteczki dla uczniów (zielone, żółte, czerwone) – do pracy z OK;
- nożyczki, arkusze papieru, klej; opcjonalnie – komputery lub smartfony.

Opis przebiegu lekcji:

- a) Zapisujemy na tablicy NaCoBeZU: Wyjaśnij, dlaczego niektóre słowa są niezrozumiałe; opisz czym jest nieporozumienie słowne; wyjaśnij, co nazywamy paradoksem logicznym.
- b) Zmiana konfiguracji sali lekcyjnej na dostosowaną do teatrzyku Kamishibai – stworzenie widowni. Pod oknami pozostawiamy trzy- cztery stoliki. Na stolikach tych zostawiamy materiały.
- c) Dzielimy uczniów na 4 grupy.
- d) Polecamy zająć stoliki przy oknie i przygotować (wyciąć, ewentualnie pokolorować) sylwetki (to zadanie możemy zlecić uczniom z SPE (np. z zespołem Aspergera)). Przekazujemy też wydrukowane polecenie:
Przygotujcie sylwetki ludzkie i tło, na którym wystąpią. Waszym zadaniem

jest ułożyć scenkę do teatrzyku, przedstawiającą nieporozumienie na tle wieloznacznego słowa. Wymyślcie słowo, które ma różne znaczenia w języku polskim i przygotujcie scenę (2 min), która wynika z tego nieporozumienia. Macie na to pięć minut.

- e) Uczniowie wykorzystują materiały i przygotowane scenki. Jedna grupa obsługuje teatrzyk, pozostałe zajmują widownię. Potem zmiana. Nie więcej niż 10 minut lekcji.
- f) Proponujemy przemyśleć wnioski ze scenek tak, by móc odpowiedzieć na pytanie z NaCoBeZU. Gdy uczniowie będą gotowi, wyłożą zielone karteczki.
- g) Uczniowie pozostają na widowni. Wykorzystujemy przygotowane przez uczniów sylwetki, by przedstawić paradoks Łysiego. Możemy przy tym w trakcie odgrywania scenki zadawać pytania.
- h) Proponujemy porównanie paradoksu Łysiego z przygotowanymi scenkami. Co mają ze sobą wspólnego? Przez cały czas obserwujemy, czy nie pojawią się zielone karteczki.
- i) Jeśli zielonych kartek nie pojawi się wystarczająco dużo, proponujemy wykonanie jeszcze jednego ćwiczenia – przy użyciu własnych smartfonów uczniowie mają wyszukać pojęcie „paradoks kłamcy”. Oczekujemy nadal na zielone kartki.
- j) Zakończenie – wybieramy jedną lub dwie osoby z zielonymi kartkami, by podsumować zajęcia. Wnioski. Wprowadzamy ocenę kształtującą do dziennika lub na przygotowany arkusz. Można wykorzystać też ocenę koleżeńską.

Komentarz metodyczny:

Zajęcia zostały przygotowane zgodnie z założeniami konstruktywizmu (patrz: program s. 2-3 i bibliografia). Dlatego zwracamy uwagę, by lekcja była w większej mierze odkrywaniem niż podawaniem. Całość lekcji jest prowadzona zgodnie z założeniami oceniania kształtującego, dlatego taka forma oceniania jest obecna podczas całych zajęć. Sugeruję ocenę koleżeńską pracy, zgodnie z założeniami OK. Miarą sukcesu uczniów jest samodzielne stworzenie opisu i analizy. Dla uczniów z SPE może mieć charakter twórczej ekspresji (drama, plastyka).

Uczniowie z SPE powinni być wspierani według indywidualnych zaleceń. Nie tworzymy z nich osobnej grupy, ale dostosowujemy zadanie do ich możliwości. I tak np. ucznia z ograniczeniami kontaktu werbalnego możemy obsadzić na stanowisku sekretarza grupy. Uczniowie ci otrzymują pomoc w czytaniu poleceń i treści zadań, dokładną analizę treści, wydawanie krótkich i konkretnych poleceń, wydłużenie czasu na pracę z tekstem i wykonanie prac pisemnych, sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu i poleceń, zapisów trudnych, nowych terminów na tablicy, zwracanie uwagi uczniom na poprawność zapisów oraz ćwiczenia utrwalające. Dla uczniów z dysfunkcją wzroku praca przy teatrzyku (wykonanie postaci, rysunków) jest jedną

z form twórczej ekspresji i powinna być doceniona. Teatrzyk ma zadanie otworzyć osoby, mające opory natury społecznej.